

TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG HIỆN NAY

Nguyễn Thị Hạnh

Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, Trường Đại học Nha Trang

Tóm tắt: Trong bối cảnh hiện nay, khi các mối đe dọa an ninh phi truyền thống như tội phạm mạng, khủng hoảng môi trường và dịch bệnh gia tăng, việc giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng là vô cùng quan trọng. Sinh viên, với sự tiếp xúc thường xuyên với công nghệ và mạng xã hội, dễ trở thành đối tượng dễ bị tổn thương trước các nguy cơ từ không gian mạng. Tuy nhiên, giáo dục về an ninh phi truyền thống hiện nay vẫn chưa được chú trọng đầy đủ, dẫn đến thiếu hụt kỹ năng bảo vệ bản thân. Mục tiêu giáo dục an ninh phi truyền thống là giúp sinh viên nhận thức đúng về tầm quan trọng của bảo mật thông tin cá nhân và an ninh mạng, trang bị cho họ các kỹ năng phòng chống tấn công mạng, và phát triển tư duy phản biện để nhận diện thông tin sai lệch trên internet. Để đạt được mục tiêu này, cần đổi mới phương pháp giảng dạy, tăng cường đào tạo giảng viên, và xây dựng các chương trình học chuyên sâu, kết hợp giữa lý thuyết và thực hành. Đồng thời, việc tổ chức các hoạt động ngoại khóa và hợp tác quốc tế cũng giúp sinh viên mở rộng kiến thức và kỹ năng ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống trong môi trường số.

Từ khóa: tăng cường, giáo dục, an ninh phi truyền thống, sinh viên.

STRENGTHENING NON-TRADITIONAL SECURITY EDUCATION FOR CURRENT COLLEGE AND UNIVERSITY STUDENTS

Nguyen Thi Hanh

Center for National Defense and Security Education, Nha Trang University

Abstract: In the current context, when non-traditional security threats such as cybercrime, environmental crisis and epidemics are increasing, non-traditional security education for university and college students is extremely important. Students, with frequent exposure to technology and social networks, are vulnerable to risks from cyberspace. However, non-traditional security education is currently not given enough attention, leading to a lack of self-protection skills. The goal of non-traditional security education is to help students correctly perceive the importance of personal information security and cyber security, equip them with skills to prevent cyber attacks, and develop critical thinking to identify misinformation on the Internet. To achieve this goal, it is necessary to innovate teaching methods, strengthen teacher training, and build in-depth study programs that combine theory and practice. At the same time, organizing extracurricular activities and international cooperation also helps students expand their knowledge and skills to respond to non-traditional security challenges in the digital environment.

Keywords: strengthening, education, non-traditional security, students.

Nhận bài: 20/02/2025

Phản biện: 22/03/2025

Duyệt đăng: 26/03/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh hiện nay, khi công nghệ và các phương tiện truyền thông phát triển mạnh mẽ, các vấn đề liên quan đến an ninh, bảo mật thông tin và bảo vệ quyền riêng tư cá nhân trở nên ngày càng quan trọng. Sinh viên các trường đại học, cao đẳng, với đặc điểm lứa tuổi dễ tiếp cận và sử dụng các nền tảng trực tuyến, thường xuyên tiếp xúc với các công cụ công nghệ, là nhóm dễ bị tổn thương trước các nguy cơ đến từ không gian mạng. Tuy nhiên, giáo dục về an ninh phi truyền thống trong các cơ sở giáo dục hiện nay vẫn chưa được chú trọng đầy đủ, dẫn đến sự thiếu hụt nhận thức và kỹ năng bảo vệ bản thân trong môi trường số. Do đó, việc tăng cường giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên là vô cùng cần thiết, nhằm nâng cao nhận thức, trang bị kỹ năng bảo

vệ thông tin cá nhân, giúp sinh viên tự tin và an toàn hơn khi học tập và tham gia các hoạt động trực tuyến.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm

An ninh phi truyền thống (ANPTT) bao gồm những yếu tố mới nổi lên hoặc trở thành xu hướng phổ biến trong những thập kỷ gần đây, có khả năng gây đe dọa đến sự tồn tại và phát triển của nhiều quốc gia cũng như cộng đồng quốc tế. ANPTT là “việc đảm bảo an toàn, không có nguy hiểm cho cá nhân con người, quốc gia dân tộc và toàn nhân loại trước các mối đe dọa có nguồn gốc phi quân sự như biến đổi khí hậu, thiếu lương thực và tài nguyên, ô nhiễm môi trường, khan hiếm nguồn lực, dịch bệnh truyền nhiễm, khủng hoảng tài

chính, tội phạm xuyên quốc gia, chủ nghĩa khủng bố, buôn bán người, di cư hàng loạt, tội phạm công nghệ cao”.

Theo Liên Hợp Quốc, “an ninh phi truyền thống bao gồm bảy lĩnh vực là: kinh tế, lương thực, sức khỏe, môi trường, con người, cộng đồng và chính trị”. Ở Việt Nam, vấn đề an ninh phi truyền thống đang là thách thức lớn trong đời sống xã hội và có những biến đổi theo chiều hướng bất lợi đối với cuộc sống con người, với sự phát triển bền vững của đất nước. Nếu Việt Nam không bảo đảm giải quyết được các vấn đề an ninh phi truyền thống thì sẽ khó có thể nói đến sự phát triển bền vững và khó bảo đảm được chất lượng cuộc sống của con người. Những thảm họa, khủng hoảng xuất hiện sẽ gây suy yếu nền kinh tế, gia tăng đói nghèo, gia tăng bất ổn chính trị, trở thành ngòi nổ cho những bất ổn xã hội, gây ra các vụ bãi công, biểu tình, gây rối trật tự công cộng, làm mất lòng tin của nhân dân với Đảng và Nhà nước và xa hơn có thể kích hoạt các yếu tố phản kháng, phản động... gây bạo loạn lật đổ chế độ chính trị.

Giáo dục an ninh phi truyền thống là một nội dung quan trọng trong chương trình GDQP&AN. Giáo dục quốc phòng và an ninh là môn học có tính đặc thù cả về nội dung, phương pháp giảng dạy và hình thức triển khai. Mỗi chủ đề, mỗi bài học đều đòi hỏi những phương pháp riêng biệt nhằm làm nổi bật tính đặc trưng của môn học. Thông qua đó, sinh viên có thể nắm bắt những kiến thức cốt lõi liên quan đến lịch sử, truyền thống của lực lượng vũ trang nhân dân, các khía cạnh quan trọng về quốc phòng và an ninh, cũng như nội dung cơ bản của một số văn bản pháp luật liên quan. Đồng thời, môn học còn trang bị hiểu biết về chủ quyền lãnh thổ, biên giới quốc gia của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tạo nền tảng vững chắc giúp mỗi cá nhân nhận thức đúng đắn về nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Việc triển khai giáo dục an ninh phi truyền thống tại các trường đại học cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các bên liên quan, bao gồm cơ quan quản lý giáo dục, các tổ chức nghiên cứu, đội ngũ giảng viên và chính bản thân sinh viên. Các chính sách, chiến lược và chương trình đào tạo phải được xây dựng một cách hệ thống, phù hợp với

từng bối cảnh cụ thể, đồng thời không ngừng cập nhật để đáp ứng với các mối đe dọa mới nổi. Đội ngũ giảng viên cần được đào tạo chuyên sâu, có kiến thức và kỹ năng về lĩnh vực này để có thể truyền đạt nội dung một cách hiệu quả, phù hợp với đặc điểm và nhu cầu của sinh viên.

2.2. Mục tiêu giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên các trường Đại học, Cao đẳng hiện nay

Mục tiêu của việc giáo dục an ninh phi truyền thống không chỉ là giúp sinh viên có khả năng bảo vệ bản thân khỏi những mối đe dọa từ không gian mạng, mà còn trang bị cho họ những kỹ năng cần thiết để nhận diện và ứng phó với các nguy cơ tiềm ẩn, qua đó nâng cao khả năng sống an toàn và tự tin trong môi trường kỹ thuật số.

Một trong những mục tiêu quan trọng nhất của giáo dục an ninh phi truyền thống là giúp sinh viên nhận thức được sự quan trọng của bảo mật thông tin cá nhân và an ninh mạng. Thực tế, sinh viên là đối tượng dễ bị tổn thương vì họ thường xuyên sử dụng các dịch vụ trực tuyến, chia sẻ thông tin cá nhân trên các nền tảng mạng xã hội mà không đủ hiểu biết về những nguy cơ tiềm ẩn. Những thông tin như tên tuổi, địa chỉ, số điện thoại, hay thậm chí là các thông tin tài chính có thể bị lộ ra ngoài và bị kẻ xấu lợi dụng vào mục đích xấu, như lừa đảo hay đánh cắp tài sản. Thông qua giáo dục an ninh phi truyền thống, sinh viên sẽ được hướng dẫn cách thức bảo vệ các thông tin cá nhân của mình, như sử dụng mật khẩu mạnh, bảo mật hai lớp, và các biện pháp phòng tránh lừa đảo trực tuyến. Khi sinh viên nhận thức được tầm quan trọng của việc bảo vệ dữ liệu cá nhân, họ sẽ có thói quen cẩn trọng hơn trong việc chia sẻ và lưu trữ thông tin trên các nền tảng kỹ thuật số.

Giáo dục an ninh phi truyền thống cũng nhằm mục đích trang bị cho sinh viên những kỹ năng cần thiết để ứng phó với các tình huống an ninh mạng trong thực tế. Việc các sinh viên đối mặt với các cuộc tấn công mạng như phishing, malware hay ransomware trong quá trình sử dụng internet là điều không thể tránh khỏi. Nếu không có kiến thức và kỹ năng phòng tránh, họ có thể trở thành nạn nhân của những cuộc tấn công này, gây tổn hại đến dữ liệu cá nhân và gây rủi ro cho hệ thống

mạng của trường hoặc công ty nơi họ làm việc sau này. Giáo dục an ninh phi truyền thống sẽ giúp sinh viên hiểu rõ về các loại hình tấn công mạng phổ biến và cách nhận diện chúng. Chẳng hạn, sinh viên sẽ học cách phân biệt giữa email hợp pháp và email giả mạo, hoặc cách nhận diện các phần mềm độc hại được cài vào máy tính. Các bài học về phần mềm diệt virus, công cụ bảo mật, và phương pháp mã hóa thông tin cũng sẽ được đưa vào giảng dạy để sinh viên có thể tự bảo vệ hệ thống của mình và tổ chức mà họ làm việc. Những kiến thức này sẽ không chỉ giúp sinh viên bảo vệ tài khoản cá nhân mà còn là nền tảng để họ có thể giúp đỡ cộng đồng trong các tình huống an ninh mạng.

2.3. Giải pháp tăng cường giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên các trường Đại học, Cao đẳng hiện nay

Giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên là một nhu cầu cấp thiết để giúp sinh viên nhận thức đúng đắn về những nguy cơ này và trang bị những kỹ năng cần thiết để đối phó hiệu quả. Để công tác giáo dục đạt kết quả tốt cần:

Nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý và đội ngũ giảng viên tham gia giảng dạy tại các cơ sở giáo dục đại học, cao đẳng.

Trước hết, cán bộ lãnh đạo và quản lý nhà trường cần nhận thức đầy đủ về vai trò và tầm quan trọng của giáo dục an ninh phi truyền thống trong đào tạo đại học. Họ không chỉ chịu trách nhiệm xây dựng chiến lược, hoạch định chính sách, mà còn phải đảm bảo việc triển khai các chương trình giảng dạy và hoạt động giáo dục về an ninh phi truyền thống một cách hiệu quả. Đòi hỏi đội ngũ cán bộ, giảng viên phải có hiểu biết sâu sắc về các vấn đề an ninh phi truyền thống như biến đổi khí hậu, an ninh mạng, dịch bệnh, tội phạm công nghệ cao, tổ chức khủng bố, an ninh lương thực, an ninh năng lượng và các mối đe dọa khác đối với sự ổn định và phát triển bền vững của đất nước.

Tăng cường đổi mới phương pháp giảng dạy, đa dạng hóa hình thức tổ chức hoạt động giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên

Việc đổi mới phương pháp giảng dạy và học tập theo hướng tích cực là giải pháp quan trọng để nâng cao năng lực và kỹ năng sư phạm cho đội

ngũ giảng viên, giảng viên, như được nhấn mạnh trong Nghị quyết 29. Đặc trưng của của hoạt động đổi mới phương pháp trong công tác tăng cường giáo dục an ninh phi truyền thống là sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, đẩy mạnh thời gian nghiên cứu, tự học, tham quan thực tế để sinh viên có thể nắm bắt và vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Sau khi tiếp nhận kiến thức, sinh viên cần phải biết ứng dụng những kiến thức đó trong thực tế. Do đó, việc giảng dạy cần tập trung vào phát triển toàn diện năng lực thực hành, không chỉ chú trọng đến trí tuệ mà còn chú trọng đến khả năng giải quyết các vấn đề thực tế, đối mặt với các tình huống nghề nghiệp. Cần giảm bớt thời gian học lý thuyết, thay vào đó tăng thời gian cho nghiên cứu, tự học, tham quan thực tế, để phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất của người học. Điều này sẽ khuyến khích sự tích cực, chủ động, sáng tạo, đồng thời bồi dưỡng phương pháp tự học, sự hứng thú học tập, kỹ năng hợp tác, làm việc nhóm, và khả năng tư duy độc lập.

Nâng cao nhận thức cho sinh viên về các mối đe dọa về an ninh phi truyền thống ở Việt Nam hiện nay

Giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên hiện nay đóng vai trò quan trọng trong việc đối phó với những thách thức toàn cầu ngày càng phức tạp. Các vấn đề như tội phạm mạng, biến đổi khí hậu, khủng bố và các cuộc khủng hoảng nhân đạo không còn là vấn đề của một quốc gia mà là của toàn thế giới. Do đó, việc trang bị cho sinh viên kiến thức vững vàng về các vấn đề này là cần thiết để họ có thể đóng góp vào việc xây dựng một xã hội an toàn và bền vững. Một trong những giải pháp quan trọng là xây dựng các chương trình đào tạo chuyên sâu về an ninh phi truyền thống, từ đó giúp sinh viên hiểu rõ hơn về mối đe dọa và phương thức đối phó. Các khóa học về an ninh mạng, quản lý khủng hoảng và phát triển bền vững có thể giúp sinh viên có cái nhìn toàn diện và kỹ năng cần thiết để giải quyết các tình huống thực tế. Bên cạnh đó, việc áp dụng công nghệ học tập trực tuyến và tổ chức các buổi trao đổi quốc tế cũng là cách để sinh viên mở rộng kiến thức và kết nối với cộng đồng quốc tế.

III. KẾT LUẬN

Tăng cường giáo dục an ninh phi truyền thống cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng là một nhiệm vụ cấp thiết trong bối cảnh hiện nay, khi các mối đe dọa từ không gian mạng, biến đổi khí hậu, khủng hoảng tài nguyên, và các vấn đề an ninh phi quân sự ngày càng gia tăng. Việc trang bị cho sinh viên kiến thức và kỹ năng cần thiết để nhận diện, phòng tránh và đối phó với các nguy cơ tiềm ẩn sẽ không chỉ giúp họ bảo vệ bản thân mà còn góp phần xây dựng một xã hội an toàn và bền vững hơn. Để đạt được mục tiêu này, cần

có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ sở giáo dục, giảng viên, và các cơ quan quản lý trong việc xây dựng chương trình đào tạo phù hợp, đổi mới phương pháp giảng dạy, và nâng cao nhận thức của sinh viên về tầm quan trọng của an ninh phi truyền thống. Chỉ khi giáo dục an ninh phi truyền thống được triển khai một cách toàn diện và hiệu quả, sinh viên mới có thể trở thành những công dân toàn cầu có trách nhiệm, sẵn sàng đối mặt với những thách thức trong môi trường kỹ thuật số và góp phần bảo vệ an ninh quốc gia cũng như an ninh toàn cầu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2011), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [2] Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII, tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn Quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [4] Hoàng Thị Huệ (2022), *An ninh phi truyền thống là gì? Quan niệm về an ninh phi truyền thống trên thế giới*, <https://luatminhkhue.vn/an-ninh-phi-truyen-thong-la-gi-quan-niem-ve-an-ninh-phi-truyen-thong-tren-the-gioi>, truy cập ngày 15/1/2025.
- [5] *Joint Declaration of ASEAN and China on Cooperation in the Field of Non-traditional Security Issues 6th ASEAN-China Summit Phnom Penh, 4 November 2002* <https://asean.org/joint-declaration-of-asean-and-china-on-cooperation-in-the-field-of-non-traditional-security-issues-6th-asean-china-summit-phnom-penh-4-november-2002/>, truy cập ngày 15/1/2025.
- [6] Lênin, V. I. (1909), *Gửi các học viên trường Capri ngày 30/8/1909 (toàn tập, tập 47)*, Nxb Tiến bộ.